

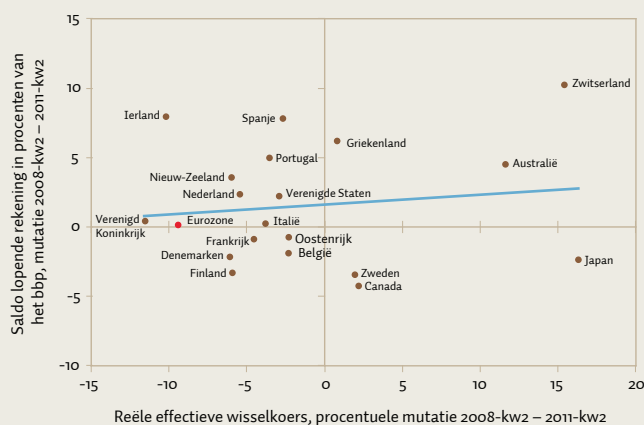
Zwakkere euro gemengde zegen

INTERNATIONAAL

Veel marktanalisten stellen dat de depreciatie van de euro positief is voor de economieën in de eurozone, omdat het een grotere netto bijdrage van de handel aan de economische groei mogelijk maakt. Het feitelijke verband tussen de wisselkoersmutatie en de ontwikkeling van de netto-handelspositie is echter minder eenduidig. De relatie tussen de ontwikkeling van de netto-handel en de voor inflatieverschillen gecorrigeerde en naar handelspakket gewogen wisselkoers is veel minder sterk dan de economische theorie beweert (figuur). Zo ging in de eurozone een aanzienlijke reëel effectieve depreciatie van de munt tussen 2008 en 2011 gepaard met een min of meer ongewijzigde netto-handelspositie; de reële handelsgewogen euro depreciëerde met 9,4 procent, terwijl het saldo op de lopende rekening slechts 0,2 procentpunt van het bruto binnenlands product (bbp) verbeterde. Het overschot op de lopende rekening van Zwitserland nam daarentegen toe van 2,3 procent bbp in 2008 tot 12,5 procent bbp in 2011, ondanks dat de frank een meer dan 15 procent reëel effectieve appreciatie doormaakte. Sommige economieën profiteren onevenredig veel van een depreciatie van de munt vanwege bijvoorbeeld verschillen in oriëntatie op het buitenland. Zo profiteert Duitsland meer van een zwakkere euro omdat ongeveer 60 procent van zijn export bestemd is voor landen buiten de eurozone, terwijl van de Spaanse export slechts 45 procent een bestemming buiten de eurozone heeft. In het Spaanse, Portugese en met name Griekse geval speelt mee dat de binnenlandse vraag in de beschouwde periode afnam, mede door de forse bezuinigingsinspanningen ten behoeve van het op orde brengen van de overheidsfinanciën. Een afnemende binnenlandse

vraag leidt namelijk ook bij ongewijzigde wisselkoers tot een verbetering van het saldo op de lopende rekening via een afname van de invoer. Ten slotte brengt een zwakkere euro ook kosten met zich mee, vooral in de vorm van duurdere geïmporteerde goederen en diensten, zoals de in dollar genoteerde prijs van een vat olie waar de benzineprijs weer aan is gekoppeld. ■ **SHAHIN KAMALODIN** (RABOBANK)

Mutaties wisselkoers en lopende rekening

Bron: IMF; OESO; Rabobank

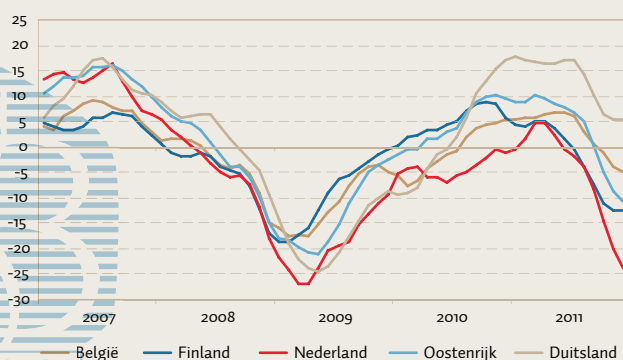
Vertrouwen Europese consumenten neemt af

MONETAIRE ZAKEN

Het Europese consumentenvertrouwen heeft sinds augustus tot en met december een forse knauw gekregen. In landen met tot halverwege 2011 hogere vertrouwensniveaus is er sprake van een stevige omslag. Vooral Nederlandse consumenten zijn negatiever geworden. De Europese Commissie berekent het consumentenvertrouwen op basis van vier vragen. Twee vragen hebben direct en twee indirect te maken met het toekomstige bestedingsvermogen. Antwoorden op de directe vraag hoe de toekomstige persoonlijke financiële omstandigheden worden beoordeeld fluctueren het minst. Ook de antwoorden met betrekking tot de spaargeneigdheid blijven door de tijd heen relatief stabiel. De twee indirecte, macro-gerelateerde, vragen blijken het meest bepalend voor de recente omslag in het vertrouwen. Dit betreft de vragen over de algemene economische ontwikkeling en de verwachte werkloosheidontwikkeling. Consumentenvertrouwen wordt gedreven door economische en psychologische factoren. Als belangrijke economische factoren gelden veranderingen van de aandelenkoersen en werkloosheidsvoeten. Bij psychologische factoren kan worden gedacht aan de gevoelsinflatie die sterk wordt beïnvloed door de prijsontwikkeling van frequente uitgaven. De relevantie van de vertrouwensindex ligt vooral in het tijdig onderkennen van veranderingen in koopbereidheid en daarmee de consumptieve bestedingen. In Duitsland, Nederland, Oostenrijk, België en Finland wordt vanaf augustus 2011 behoorlijk negatiever gedacht over de toekomstige economische ontwikkeling. Dit blijkt uit de balans van positieve en negatieve antwoorden in vergelijking met het langjarig gemiddelde (figuur). Daarnaast is de perceptie van

het werkloosheidsbeeld gekanteld. De daling van het vertrouwen gaat in een hoog tempo, vergelijkbaar met die aan het begin van de laatste recessie. Ondertussen benadert vooral het Nederlandse vertrouwen het dieptepunt tijdens de kredietcrisis. Min of meer in lijn met het consumentenvertrouwen bleef in Nederland sinds begin 2009 de particuliere consumptiegroei achter bij die in de andere vier landen in de figuur. Lichtpunten zijn dat het consumentenvertrouwen in Duitsland en Finland recent stabiliseerde. ■ **MARTIN ADMIRAAL** (DNB)

Consumentenvertrouwen

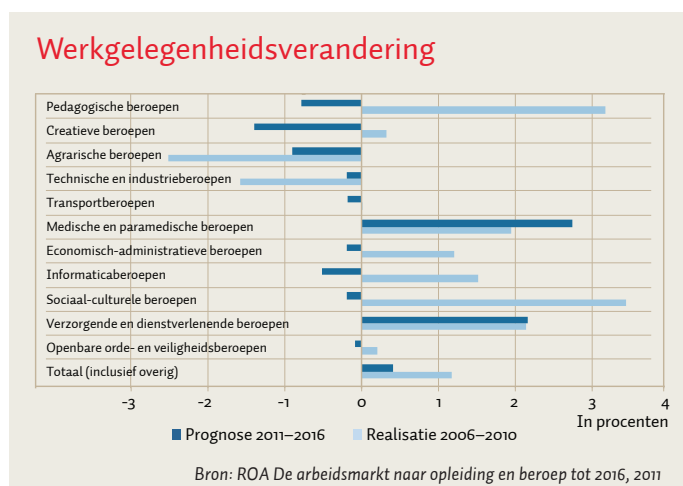
Bron: Europese Commissie

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Werkgelegenheids groei concentreert zich in zorgberoepen ARBEIDSMARKT

De vooruitzichten voor de Nederlandse werkgelegenheid en economie voor 2012 zijn in algemene zin vrij somber. Recent door het ROA uitgevoerde prognoses voor de middellange termijn lijken echter weer iets optimistischer. Deze arbeidsmarktprognoses wijzen namelijk op een totale werkgelegenheids groei tot 2016 van gemiddeld jaarlijks 0,4 procent. Hoewel deze verwachte werkgelegenheids groei beduidend lager is dan de gerealiseerde werkgelegenheids groei in de periode 2006–2010, wijst dit in elk geval op een iets positiever beeld in vergelijking met de kortetermijnvooruitzichten. De

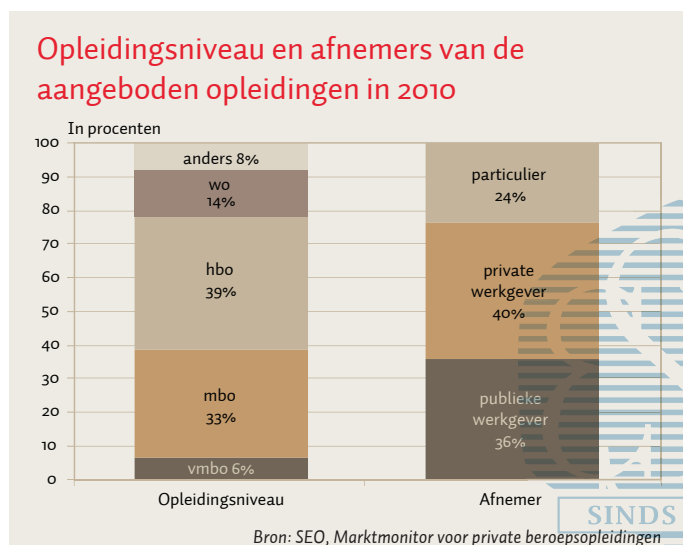
verwachte positieve werkgelegenheidsontwikkelingen tot 2016 gelden echter zeker niet voor elke afzonderlijke beroepsklasse. De figuur geeft de gemiddelde jaarlijkse verandering van de werkgelegenheid weer in procenten van het basisjaar. In negen van de elf onderscheiden beroepsklassen zal de werkgelegenheid naar verwachting krimpen. Alleen in de medische en paramedische beroepen, en ook in de verzorgende en dienstverlenende beroepen, wordt door sectorale ontwikkelingen een positieve uitbreidingsvraag verwacht. De prognoses laten voor de verzorgende en dienstverlenende beroepen een gemiddelde jaarlijkse stijging van de werkgelegenheid zien van 2,2 procent tot 2016. Voor de medische en paramedische beroepen is deze werkgelegenheids groei zelfs nog groter, met gemiddeld jaarlijks 2,7 procent. De positieve uitbreidingsvraag in deze zorgberoepen is daarmee dermate groot dat deze de negatieve uitbreidingsvraag in de overige beroepsklassen ruimschoots compenseert. Eventuele nieuwe bezuinigingen in de zorgsector kunnen de sterke werkgelegenheids groei in de praktijk wel nog afremmen. De positieve vooruitzichten voor de zorgberoepen tot 2016 zijn in belangrijke mate toe te schrijven aan de vergrijzing van de bevolking en de daarmee gepaard gaande toenemende behoefte aan zorg. Daarbij hebben vooral lageropgeleiden in de verzorgende beroepen voordeel bij deze groei van de zorgsector. De werkgelegenheid zal de komende jaren met name fors toenemen voor ziekenverzorgeren en verzorgend personeel. Binnen de medische en paramedische beroepen zijn de vooruitzichten op de middellange termijn het meest rooskleurig voor de verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen en artsen. ■ **JESPER VAN THOR** (ROA)

De markt voor private beroepsopleidingen ECONOMIE EN SAMENLEVING

In 2010 waren er ruim 19.000 aanbieders van private beroepsopleidingen in Nederland actief, waarbij het voornamelijk om opleidingen in Nederland gaat. Zeven procent van de aanbieders verzorgt ook opleidingen in en buiten Europa. Het betreft daarom grotendeels een markt met Nederlandse vraag en Nederlands aanbod. Het merendeel van de aanbieders, ongeveer 15.000 opleiders, zijn zelfstandigen zonder personeel. Dit zorgt voor een versnipperde markt. De opleidingsinstitu-

ten met meer dan tien werknemers bieden ongeveer 10 procent van de opleidingen aan (ruim 600 instituten). De figuur toont het niveau van de aangeboden opleidingen in 2010. Kenmerkend is dat een belangrijk deel van het aanbod gericht is op reeds geschoolde deelnemers. Van de opleidingen is 53 procent hoger onderwijs. Vmbo- en mbo-opleidingen beslaan met 39 procent een aanzienlijk maar kleiner deel van de markt. Van de opleidingen leidt 18 procent op tot een mbo- of hbo-diploma. Andere opleidingen leiden op tot een beroeps- of branchecertificaat (26 procent), maar de meerderheid van de private beroepsopleidingen kwalificeert niet voor een wettelijk diploma of certificaat (56 procent). De figuur toont ook de afname van de aangeboden opleidingen in 2010. Werknemers zijn de belangrijkste afzetmarkt voor private beroepsopleidingen. De werkgevers financieren in totaal 76 procent van de opleidingen, particulieren vormen de overige 24 procent van de markt. Van de werkgevers is het bedrijfsleven met 40 procent de grootste afnemer. De meeste opleidingen worden afgenomen door de zorgbranche. De totale omzet van de markt was in 2010 ongeveer 3,2 miljard euro. De grote hoeveelheid zzp'ers en de opleidingsinstellingen met meer dan 50 personeelsleden genereren beide een derde van de totale omzet. In 2010 was het contactonderwijs de meest aangeboden opleidingsvorm. Afstandsonderwijs, waarbij een deelnemer thuis de opleiding via internet of via toegestuurde boeken kan volgen, heeft een marktaandeel van 9 procent. Leren op de werkplek is ook populair en wordt bij 28 procent van de opleidingen gebruikt. ■ **NICOLE ROSENBOOM EN BERT TIEBEN** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.